OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto

Asiantuntija Julia Höyhtyä

2.10.2025

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Viite: Asiantuntijapyyntö 30.9.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 16 luvun muuttamisesta HE 71/2025 vp

Oikeusministeriö toteaa otsikkoasiassa hallintovaliokunnalle annettujen lausuntojen johdosta vastineenaan kunnioittavasti seuraavan:

1. Yleistä lausunnoista ja valmistelusta

Oikeusministeriön käytössä on ollut hallituksen esitystä HE 219/2024 vp, jäljempänä ”HE”, koskevat lausunnot hallintovaliokunnalle seuraavilta tahoilta: sisäministeriö, Helsingin käräjäoikeus, Syyttäjälaitos, Poliisihallitus, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry, Suomen Palopäällystöliitto, Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry, Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry ja Suomen Ensihoitoalan Liitto ry.

Lausunnoista ja asiantuntijakuulemisista ilmenee, että merkittävä osa lausujista kannattaa ehdotettuja lainmuutoksia. Yleisesti katsottiin hyväksi, että ehdotetut tunnusmerkistöt eivät sisällä kriteeriä julkisen

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

vallan käyttämisestä. Esimerkiksi *Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry* katsoo, että tämä selkeyttää merkittävästi oikeustilaa etenkin ensihoitajien, mutta osin myös pelastajien (palomiesten ja sopimuspalokuntalaisten) osalta. Joissain lausunnoissa on kuitenkin esitetty kritiikkiä, joka on koskenut etenkin säännösten soveltamisalaa sekä ehdotetun poliisi- tai hälytystoiminnan haittaamista koskevan 3 b §:n 2 momentin muotoilua.

Esityksen taustalla ovat keskeisesti olleet hallitusohjelman kirjaukset ensihoitajien rikosoikeudellisen suojan parantamisesta sekä sinivilkkusabotaasin kriminalisoinnista. Kirjauksilla on luonnollisesti ollut huomattava vaikutus muun muassa sääntelyrakenteeseen ja tunnusmerkistön sisältöön. Lainsäädännöllisenä sääntelyratkaisuna on valmistelussa huomiota kiinnitetty myös muun muassa Ruotsin rikoslain (Brottsbalken) ”sinivilkkukriminalisointeihin”.

Esitys on valmisteltu virkamiesvalmistelussa. Esitysluonnos on valmistelun aikana ollut normaalin lausuntomenettelyn ohella arviointineuvoston ja oikeuskanslerinviraston arvioitavana. Esitysluonnosta on kehitetty näiden lausuntojen perustella. Esitys on siten varsin perusteellisesti valmisteltu. Oikeusministeriö katsoo, ettei hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisessa ole esitetty sellaisia olennaisia hallituksen esityksen sisältöön vaikuttavia seikkoja, joita esityksen valmistelussa ei ollut jo otettu huomioon. Hallituksen esitystä voidaan lausuntojen valossa edelleen pitää perusteltuna.

Seuraavassa esitetään oikeusministeriön yksityiskohtaiset kannanotot keskeisiin asiantuntijalausunnoissa esitettyihin huomautuksiin.

2. Ehdotettujen säännösten soveltamisala ja selkeys

2.1 Yleistä soveltamisalasta

Poliisihallitus viittaa ylikriminalisointiin ja katsoo, että etenkin poliisitehtävien osalta päällekkäistä sääntelyä on runsaasti ja pohtii, olisiko lain aukkoja mahdollista täyttää tarkentamalla jo olemassa olevia rikoslain 16 luvun kriminalisointeja. *Syyttäjälaitos* katsoo, että se, että säädettävä menettely on jo nyt eri tavoin rangaistavaa, ei tässä tapauksessa ole este täydentävälle rangaistussääntelylle. Syyttäjälaitos katsoo, että hallituksen esityksessä on muutoinkin kiitettävästi lainkonkurrenssia ohjaavia esimerkkejä.

> *Oikeusministeriö* toteaa, että perinteisesti rikosoikeudellisessa järjestelmässä erityissuojaa on annettu erityisesti virkatoiminnan ydinalueelle sijoittuvalle julkisen vallan käyttöä sisältävien virkatehtävien hoitamiselle. Erityissuoja on toteutettu erityisesti rikoslain 16 lukuun sijoitetuilla säännöksillä, kuten rikoslain 16 luvun 1 §:n virkamiehen väkivaltaista

vastustamista koskevalla rangaistussäännöksellä. Rikoslain 16 luvun vastustamissäännöksien muuttaminen merkitsisi siihen lähtökohtaan puuttumista, josta erityissuoja on alun perin säädetty. Tämä vaatisi luvun kokonaisuudistusta. Nyt käsiteltävässä esityksessä ei ole kyse kokonaisuudistuksesta, jonka yhteydessä pyrittäisiin samalla sääntelemään korostetun suojan symmetrisenä vastinparina olevasta virkavastuusääntelystä.

Valmistelussa on pohdittu useita sääntelyvaihtoehtoja (HE s.30–33). Vaikka ehdotettu sääntely on osittain päällekkäistä olemassa olevan sääntelyn kanssa, selkeyttää valittu sääntelyvaihtoehto kuitenkin erilaisten poliisi- ja hälytystoimintaa vastaan kohdistuvien tekojen rangaistavuutta. Ehdotetun sääntelyvaihtoehdon etuna on myös, että sen rikosoikeudellista suojaa tehostava vaikutus ulottuu ensihoidon ohella samalla myös poliisi- ja pelastustoimintaan. Ehdotettua rikoslain muutosta voidaan pitää rikoslain systematiikkaan parhaiten sopivana vaihtoehtona, joka myös selkeimmin toteuttaa hallitusohjelmakirjauksia.

Poliisihallitus katsoo, että tunnusmerkistöön liittyvä seurausvaatimus toiminnan estämisestä tai olennaisesta vaikeuttamisesta on haastava. *Suomen Ensihoitoalan Liitto ry* On katsoo, että kaikissa ensihoitajan kohtaamissa tilanteissa tehtävä ei olennaisesti vaikeudu, sillä yleensä ensihoitotehtävä tulee kuitenkin suoritetuksi. Myös *Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry* ja *Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry* kiinnittävät olennaisuusvaatimukseen huomiota.

Syyttäjälaitos ja *Poliisihallitus* katsovat, että lainkohtaan olisi syytä lisätä ”on omiaan”- tunnusmerkki, mikä ohjaa lainkäyttäjää myös lain tasolla siihen, että riittää, että menettely on omiaan vaikeuttamaan toimintaa. Toisaalta *Syyttäjälaitos* tuo esiin rangaistusasteikkoa arvioidessaan, että soveltamisalaa rajaa varsin tehokkaasti se, että tunnusmerkistön mukaisen menettelyn on joko estettävä kokonaan tai olennaisesti vaikeutettava poliisi- tai hälytystoimintaa.

Oikeusministeriö toteaa, että nyt esitetyssä sääntelyssä on kyse erityissuojasta. Myös esimerkiksi virkamiehen vastustamisrikokset, jotka ovat vastaavasti erityissäännöksiä, on rajattu koskemaan vain rajattuja tilanteita, joissa teko kohdistuu julkisen vallan käyttöä sisältävään virkatoimeen. Rikoslain yleiset säännökset suojaavat jo esimerkiksi väkivallan, sen uhan sekä omaisuuteen kohdistuvien tekojen osalta. Myös silloin, kun säädetään tätä täydentävästä erityissuojasta, tulee sääntelylle olla sekä painavat perusteet että riittävä soveltamisen kynnys, joka perustelee myös ankarampaa rangaistusasteikkoa. Nyt esitetyssä sääntelyssä ei ole edellytystä siitä, että teko kohdistuu julkisen vallan käyttöä

sisältävään virkatoimeen. Riittävän soveltamiskynnyksen varmistamiseksi edellytetään muun ohella sitä, että teko estää tai olennaisesti vaikeuttaa poliisi- tai hälytystoimintaa.

Lisäksi huomautetaan, että rikoslain 16 luvussa ei yleisesti ole omaksuttu ”on omiaan”-muotoilua. Myös esimerkiksi virkamiehen väkivaltaisessa vastustamisessa teon moitittavuus on sidottu siihen, että teko tehdään pakottaakseen virkamies tekemään tai jättämään tekemättä julkisen vallan käyttöä sisältävän virkatoimen, että teko tehdään virkatoimen johdosta sitä suorittavaa virkamiestä vastaan tai kostaakseen virkatoimen. Tältä osin nyt ehdotetussa sääntelyssä ei ole omaksuttu esimerkiksi pakottamistarkoitusta koskevaa tunnusmerkkiä.

Mikäli vastaavaa riittäväksi katsottua soveltamiskynnystä ei sääntelyyn asetettaisi, tulisi arvioida rangaistusasteikon suhteellisuutta. Vaihtoehtona esityksessä tarkasteltiinkin ratkaisua, jossa säädettäisiin erillinen ensihoitotehtävää hoitavan henkilön vastustamista koskeva rangaistussäännös, jonka asteikko säädettäisiin matalammaksi kuin rikoslain 16 luvun 1 §:ssä säädetty rangaistusasteikko. Tällaista ratkaisua ei kuitenkaan katsottu perustelluksi tai hallitusohjelmaa parhaiten toteuttavaksi.

Oikeusministeriö viittaa myös esityksen perusteluihin (HE s. 46), joissa on käyty läpi, mitä estämisellä tai olennaisella vaikeuttamisella tässä yhteydessä tarkoitettaisiin. Perusteluiden mukaan, jos toiminta on sellaista, ettei sillä ole vaikutusta toimintaan tai että menettely vain vähäisesti vaikeuttaa tunnusmerkistössä tarkoitettua toimintaa, kyse ei ole poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamisesta. Olennainen vaikeutuminen ei edellytä estämisen tavoin sitä, että esimerkiksi hälytystehtävää tai muuta toimintaa ei voida saattaa loppuun.

Esityksen perusteluissa on myös todettu, että olennaisen vaikeutumisen ei tarvitse kohdistua tietyn käynnissä olevan poliisi- tai hälytystehtävän hoitamiseen, sillä ehdotetulla säännöksellä suojataan myös poliisi- ja hälytystoimintaa yleisesti (HE s. 46) Oikeusministeriö katsoo, että perusteluissa on näin osoitettu selvästi, että vaikka toiminta ei kohdistuisi tiettyyn hälytystehtävään tai tehtävä voitaisiin suorittaa loppuun, säännös voisi silti tulla sovellettavaksi.

Perusteluita on tältä osin esityksen valmisteluvaiheessa täydennetty myös lausuntokierroksella saadun palautteen perusteella. Soveltamiskynnystä koskevat rajaukset sekä seurauksen aiheutumiseen liittyvät selvennykset perusteluissa osoittavat, että säännök-

sen soveltamiskynnystä ei ole tarkoitettu perusteettoman korkeaksi. Perusteluiden tarkennukset esimerkiksi siitä, että väkivallan ei tarvitse olla luonteeltaan vakavaa tai aiheuttaa näkyvää seurausta, korostavat tätä näkökulmaa. Perusteluissa on myös tuotu esiin, että väkivalta ja uhkaaminen yleensä ainakin olennaisesti vaikeuttavat toimintaa.

Siltä osin, kun Poliisihallituksen lausunnossa on viitattu seuraustahallisuuden arviointiin, oikeusministeriö viittaa rikoslain 3 luvun 6 §:n, jossa on avattu, mitä seuraustahallisuudella tarkoitetaan.

Poliisihallitus kiinnittää ilmaisun ”poliisitoiminta” osalta huomiota siihen, että rajaus siitä, että säännöksillä suojataan operatiivista toimintaa, mutta ei esimerkiksi hallinnollista toimintaa, ei ilmene säännöksen sanamuodosta.

Oikeusministeriö toteaa, että esityksen sivun 48 perustelulausumassa on hyödynnetty poliisilain 1 luvun poliisin tehtäviä koskevan 1 §:n 1 momentin 1 virkkeen alkuosaa. Ei olisi tarkoituksenmukaista kuormittaa tunnusmerkistöä tai rikosnimikettä laajemmalla poliisitoiminnan määrittelemisellä. Rangaistussäännösten ja niiden sisältämien tunnusmerkkien sisältöä selvitetään perusteluissa. Se sisältö, joka poliisitoiminta -tunnusmerkille perusteluissa annetaan, pysyy hyvin rangaistussäännöksen sanamuodon puitteissa sekä on yhteensopiva säännöksen muita toimijoita koskevan määrittelyn ja kriminalisoinnin suojelutarkoituksen kanssa.

Poliisihallitus kiinnittää huomiota erilaisiin toimintatapoihin, joilla poliisitoimintaa voidaan olennaisesti vaikeuttaa tai häiritä. *Suomen Ensihoitoalan Liitto ry* katsoo, että jossain määrin ongelmallisena voidaan pitää esitetyn suojan rajautumista vain hälytystehtäviin ja muihin pelastustehtäviin. *Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry* pitää välttämättömänä, että lain perusteluissa vielä täsmennetään kaikkea sitä suojattavaa toimintaa pelastustoiminnan osalta, johon laki kohdistuu. *Suomen Palopäällystysliitto* nostaa esiin myös valvonta- ja tarkastustehtävät.

Oikeusministeriö toteaa, että viranomaistoimintaa voidaan sinänsä häiritä erilaisin keinoin, joihin Poliisihallituksen lausunnossa viitataan, kuten maalittamisluonteisilla teoilla taikka perättömillä ilmoituksilla. Tältä osin on kuitenkin merkittävää, että nyt ehdotetussa sääntelyssä puututaan väkivaltaan, sillä uhkaamiseen sekä sellaisiin omaisuuteen kohdistuviin tekoihin, kuten merkittävään vahingoittamiseen, joiden voidaan katsoa estävän tai olennaisesti vaikeuttavan poliisi- tai hälytystoimintaa. Enimmäisrangaistus teosta on vankeutta enintään neljäksi vuodeksi. Ottaen huomioon tämä ankara rangaistusasteikko,

sääntelyn alaan kuuluvan moitittavan toiminnan tulee olla vakavuudeltaan sellaista, että se on rinnastettavissa esimerkiksi väkivaltaan ja sillä uhkaamiseen.

Säännösten tarkoituksena on suojata poliisin, ensihoidon ja pelastustoiminnan operatiivista ydintoimintaa. Perusteluissa on tarkennettu, että esimerkiksi hallinnolliseksi toiminnaksi luokitellut tehtävät eivät ole luonteeltaan hälytystoimintaa vastaavia (HE s. 44).

Ensihoidon osalta perusteluissa (HE s. 44) on todettu, että säännöksessä tarkoitetulla hälytystoiminnalla tarkoitetaan ainakin terveydenhuoltolain 40 §:n 1 momentin 1, 3 ja 5 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä. Perusteluissa on tarkennettu, että ensihoidon hälytystoimintaa voidaan toteuttaa hoitolaitoksen, kuten sairaalan ulkopuolella sekä toisaalta myös terveydenhuollon toimintayksiköissä esimerkiksi ensihoitopalveluun kuuluvan potilassiirron yhteydessä. Oikeusministeriö katsoo, että ensihoidon osalta säännöksessä tulee katettua se ensihoidon ydintoiminta, joka on määritelty myös terveydenhuoltolaissa.

Pelastustoiminnan osalta perusteluissa (HE s. 44) todetaan hälytystoiminnalla tarkoitettavan säännöksessä pelastuslain mukaisten pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamista. Oikeusministeriö katsoo, että myös pelastustoimen osalta säännöksessä tulee katettua se pelastustoimen ydintoiminta, joka on määritelty myös pelastuslaissa.

Poliisihallitus katsoo, että epäselväksi jää, voidaanko kostamisluontoiset teot tulkita poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamiseksi vastaavasti kuten virkamiehen väkivaltaista vastustamista koskevassa rikoslain 16 luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa on säädetty.

Oikeusministeriö toteaa, että kuten Poliisihallitus valiokunnalle antamassaan lausunnossa (jakso 2.2) toteaa, tunnusmerkistöissä tarkoitettu menettely on suurelta osin ollut rangaistavaa muiden tunnusmerkistöjen perusteella. Ehdotuksessa esitetyn säännöksen tulkinta yksittäistapauksissa jää tuomioistuimille.

2.2. Henkilöllinen soveltamisala

Osa lausunnonantajista viittasi lausunnossaan ehdotetun sääntelyn henkilölliseen soveltamisalaan. *Poliisihallitus* katsoo, että sääntelyn tulisi kattaa myös ainakin Rajavartiolaitoksen, Tullin, Metsähallituksen ja Puolustusvoimien sekä sosiaalihuollon viranomaisten vastaaviin tehtäviin kohdistuvan vaikeuttavan toiminnan. *Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue* nostaa esiin sosiaali- ja kriisipäivystyksen

työntekijät. *Sosiaali- ja terveysministeriö* nostaa esiin sääntelyn laajentamisen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöön. *Suomen Ensihoitoalan Liitto ry* viittaa mahdollisuuteen kattaa sääntelyssä koko sote-alan hoitohenkilöstöön kohdistettu väkivalta tai sillä uhkaaminen.

Sisäministeriö puolestaan katsoo, että ehdotetuilla säännöksillä laajennettavaksi tarkoitettu erityinen rikosoikeudellinen suoja on riittävän tarkkarajainen ja keskittyy suojaamaan henkilöitä, joiden tehtävien ripeä ja työturvallinen suorittaminen tukee suoraan yhteiskunnallista etua.

Oikeusministeriö toteaa, että valmistelussa on perehdytty hallitusohjelmakirjauksessa mainittuun Ruotsin mallin kaltaiseen sinivilkkusabotaasin kriminalisointiin, jonka soveltamisala kattaa poliisin, ensihoidon ja pelastustoimen henkilöstön. Oikeusministeriö katsoo, että sinänsä on osoitettavissa monia yhteiskunnallisesti merkittäviä toimijoita, joita nyt ehdotettu sääntely ei koske. Huomioita kiinnitetään siihen, että myös esimerkiksi rikoslain 16 luvun virkamiehen vastustamisrikokset tarjoavat erityissuojaa vain tietyissä tarkkaan rajatuissa tilanteissa, joissa teko kohdistuu julkisen vallan käyttöä sisältävään virkatoimeen.

Rikoslaki sisältää jo laajalti yleisiä säännöksiä, jotka suojaavat esimerkiksi väkivallalta, sen uhalta sekä erinäisiltä omaisuusrikoksilta. Laillisuusperiaatteen kannalta on erityisen tärkeää, että ehdotettujen uusien rangaistussäännösten henkilöllinen soveltamisala on rajattu mahdollisimman selkeällä tavalla.

Sääntelyn pitämiseksi riittävän havainnollisena siinä on nimenomaisina toimijoina mainittu keskeiset hälytystoiminnan toimijat. Vaikka yhteiskunnallisesti tärkeää toimintaa tapahtuu myös esimerkiksi sosiaalialalla ja muulla hoitoalalla sekä rikosten estämistä, paljastamista ja selvittämistä myös Rajavartiolaitoksessa, Tullissa ja Puolustusvoimissa ja vaikka Rajavartiolaitos suorittaa myös pelastus- ja ensihoitotehtäviä, ovat nämä tehtävät vain osa näiden tahojen suoritettavaksi kuuluvaa laajaa ja monipuolista tehtäväkenttää. Poliisi, pelastustoimi ja ensihoito ovat käytännössä pääasialliset toimijat, jotka vastaavat ehdotetun sääntelyn soveltamisalaan kuuluvan toiminnan suorittamisesta.

Muita tahoja suojaavat joka tapauksessa rikoslain 16 luvun 1–3 §:n vastustamisrikoksia koskevat säännökset mukaan lukien haitanteko virkamiehelle ja rikoslain yleiset säännökset. Ehdotetulla sääntelyllä ei kumota voimassa olevia rangaistussäännöksiä. Soveltamisalan rajauksilla on näin osaltaan pyritty välttämään Poliisihallituksenkin lausunnos-

saan viittaamia päällekkäisten kriminalisointien tilanteita. Lainvalmistelussa on pyritty ottamaan huomioon vastaavat ylikriminalisointia ja päällekkäisiä rangaistussäännöksiä koskevat näkökohdat.

Lausuntokierroksen aikana saadun palautteen perusteella jatkovalmistelussa tarkennettiin ehdotuksen perusteluissa sitä, mitä avustavaa toimintaa ehdotetun 3 a §:n 2 momentti kattaa. Säännöksen 2 momentissa tarkoitettu pyyntö tai suostumus voi koskea yksittäisen toimenpiteen suorittamista, tai sitten kysymys voi olla pysyvämmästä viranomaisten välisestä yhteisymmärryksestä koskien toimimista toisen viranomaisen puolesta tai apuna. Esimerkiksi tietyillä raja- ja hajaseutualueilla Rajavartiolaitoksen rooli yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä on tärkeä, ja toiminta tapahtuu läheisessä operatiivisessa yhteistyössä poliisin kanssa. Poliisi ja rajamies voivat muodostaa yhdessä partioita, ja Rajavartiolaitos voi hoitaa esimerkiksi maasto- ja vesiliikennevalvontaa. Tällöin näiden viranomaisten välisestä tehtävänjaosta voidaan lähtökohtaisesti katsoa vallitsevan sellainen yhteisymmärrys, että ehdotetun 3 a §:n 2 momentin soveltamisen edellytykset käytännössä täyttyvät (HE s. 49).

Poliisihallitus katsoo, että perusteluista ei ilmene, miksi ulkopuoliseen henkilöön tai poliisikoiraan kohdistuvia väkivaltatekoja tai uhkauksia ei ole sisällytetty säännöksen piiriin vastaavasti kuin esimerkiksi virkamiehen väkivaltaisessa vastustamisessa.

Oikeusministeriö viittaa esityksen perusteluihin (HE s. 46), joissa todetaan, että väkivalta ja sillä uhkaaminen merkitsee aktiivista toimintaa, joka välittömästi tai välillisesti kohdistuu virkamiehen henkilöön. Edellä esitetysti poliisikoiraan kohdistuvat teot voivat tulla arvioitavaksi olennaiseen välineistöön kohdistuvana tekona.

2.3. Omaisuuteen kohdistuvat teot

Osa lausunnonantajista esitti huomioita ehdotetun 3 a §:n 1 momentin 2 kohtaan, joka käsittelee poliisi- tai hälytystoiminnan omaisuuteen kohdistuvia tekoja. Kysymys omaisuuteen kohdistuvien tekojen tunnusmerkistätekijöistä liittyy myös kysymykseen säännöksen rangaistusasteikosta.

Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry viittaa pelastusalan käytössä olevaan moninaiseen kalustoon ja katsoo, että esityksessä tulisi tarkentaa vielä sitä, mitä olennaisella välineistöllä tarkoitetaan. *Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry* toteaa, että poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamista koskevan sään-

nöksen 1 momentin 2 kohdan vaatimukset välineistön olennaisuudesta ja vahingoittamisen merkittävyydestä voivat asettaa lain soveltamiselle liian korkean kynnyksen. *Poliisihallitus* esittää, että lain sanamuoto muutettaisiin ”välineistön vahingoittamiseksi”.

Helsingin käräjäoikeus puolestaan katsoo omaisuuteen kohdistuvien tekojen osalta, että rangaistusasteikkoa olisi syytä arvioida myös lievempien tapausten näkökulmasta, esimerkiksi siten, että asteikko mahdollistaisi sakkorangaistuksen. *Syyttäjälaitos* pitää hyvänä sitä, että poliisi- ja hälytystoimintaan kohdistuvasta moitittavasta menettelystä tuomittavat rangaistukset ovat riittävän ankaria. Myös *sisäministeriö* katsoo, että ehdotetut rangaistusasteikot antavat riittävää joustavuutta oikeudenloukkauksen moitittavuuden arviointiin.

> *Oikeusministeriö* viittaa esityksen perusteluihin (HE s. 46), joiden mukaan olennaisella välineistöllä viitattaisiin toiminnan kannalta merkitykselliseen välineistöön. Tällaisella välineistöllä voidaan tarkoittaa esimerkiksi aseita tai muita voimankäytön välineitä, sammutusvälineitä, lääkinnällisiä välineitä, lääkkeitä tai muita vastaavia toiminnan kannalta olennaisia välineitä mukaan lukien poliisikoirat. Oikeusministeriö katsoo, että olennaista välineistöä ei ole mahdollista perusteluissa listata tyhjentävästi. Esitetyt esimerkit kuvastavat kuitenkin sitä, että olennainen välineistö voi kattaa laajalti erilaista välineistöä.
>
> Lausuntokierroksella osittain kritisoitiin sitä, että ehdotettu poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamista koskeva säännös ei mahdollista sakkorangaistusta. Lain sanamuotoa ja perusteluita täydennettiin tältä osin kuvastamaan sitä, että säännöksen soveltamisalaan kuuluvissa teoissa ei ole kyse vähäiseksi katsottavista omaisuuteen kohdistuvista teoista. Edellytys välineistön olennaisuudesta kuvastaa tätä lähtökohtaa.
>
> Myös vahingonteon osalta jatkovalmistelussa lisättiin säännökseen lausuntopalautteen perusteella kriteeri siitä, että vahingoittamisen tulee olla merkittävää. Esityksen perusteluissa (HE s. 47) todetaan, että pienet tai toiminnan kannalta vähämerkityksiset vahingoittamiset eivät olisi säännöksessä tarkoitettua merkittävää vahingoittamista. Vahingoittamisen merkittävyys sekä teon kohdistuminen yhteiskunnallisesti merkittävässä toiminnassa käytettävään omaisuuteen perustelee esitettyä rangaistusasteikkoa, joka vastaa myös törkeän vahingonteon enimmäisrangaistusta.

Poliisihallitus huomauttaa, että esityksen perusteluissa on katsottu, että olennainen välineistö käsittää myös esimerkiksi poliisikoirat ja lain sanamuoto voisi olla tältä osin selkeämpi siten, että jo tunnusmerkistö kattaisi selkeämmin eläimet.

Oikeusministeriö katsoo, että erillisellä tunnusmerkistön täydentämisellä ei ole tarkoituksenmukaista kuormittaa tunnusmerkistöä. Olennaista välineistöä käsitellään esityksen perusteluissa (HE s. 46), joissa on todettu, että olennainen välineistö voi tarkoittaa myös poliisikoiraa.

Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry katsoo, että soveltamisala tulisi ulottaa pelastustoimen keskeisiin kiinteistöihin, kuten paloasemiin, kalustovarikoihin ja venelaitureihin.

Oikeusministeriö viittaa esityksen perusteluihin (HE s. 48), joissa on esitetty, että vahinko ei voisi kohdistua toiminnassa käytettäviin kiinteistöihin. Kiinteistöihin kohdistuvat teot eivät luonteeltaan rinnastu esimerkiksi ajoneuvoihin ja välineistöön, joita hyödynnetään keskeisesti etenkin hälytysluonteisessa toiminnassa. Mikäli poliisi- tai hälytystoiminnan kiinteistöön kohdistuu uhkaa tai vahinkoa, voidaan tekoon jo soveltaa rikoslain yleisiä säännöksiä.

3. Poliisi- tai hälytystoiminnan haittaaminen

Ylempänä on käsitelty sellaisia tunnusmerkistöön ja soveltamisalaan liittyviä kysymyksiä, jotka koskevat ehdotettua sääntelyä kokonaisuudessaan. Seuraavassa tarkastelussa keskitytään lausuntopalautteeseen, joka koskee etenkin ehdotettua rikoslain 16 luvun 3 b §:n säännöstä poliisi- tai hälytystoiminnan haittaamisesta.

Poliisihallitus katsoo, että olisi syytä täsmentää, mihin tilanteisiin 3 b §:n 2 momentin mukainen ”muu kuin 3 a §:ssä tarkoitettu estäminen tai olennainen vaikeuttaminen” soveltuu. *Helsingin käräjäoikeus* katsoo, että poliisi- tai hälytystoiminnan haittaamista koskeva säännös korostaa tarvetta huolelliseen rajanvetoon hyväksyttävän kansalaistoiminnan ja rangaistavan menettelyn välillä.

Oikeusministeriö katsoo, että esityksen perusteluissa on pyritty avaamaan ehdotetun 3 b §:n 2 momentin tunnusmerkistön sisältöä siinä laajuudessa kuin on tämän kaltaisten avointen tunnusmerkistöjen osalta mahdollista. Lausuntokierroksen jälkeisessä jatkovalmistelussa perusteluita on tarkasteltu ja osittain täydennetty. Tältä osin viitataan esityksen perusteluihin (HE s. 51).

Oikeusministeriö toteaa, että poliisi- tai hälytystoiminnan turvaaminen suojaa sekä toimintaa suorittavien henkilöiden perus- ja ihmisoikeuksia että kansalaisten, kuten ensihoi-

don asiakkaan perus- ja ihmisoikeuksia. Perus- ja ihmisoikeusvaikutuksiin liittyvät näkökulmat olivat tarkastelussa myös arviointineuvoston lausunnossa sekä oikeuskanslerin tarkastuksessa.

Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena ei olisi rajoittaa perustuslain mukaista sananvapautta ja kokoontumisvapautta tai puuttua näin kokoontumislain (530/1999) mukaisesti asianmukaisesti järjestettyihin kokoontumisiin, kuten mielenosoituksiin.

Poliisi voi toimivaltansa rajoissa puuttua jo nykyisin mielenosoituksen kulkuun, jos se esimerkiksi estää liikennettä. Nykyäänkin, jos mielenosoituksessa ei noudateta käskyä poistua ajoväylältä, voi kyseessä olla esimerkiksi rangaistava niskoittelu poliisia vastaan. Ehdotetussa säännöksessä rangaistavuuden alaan luettu toiminta, kuten väkivallalla uhkaaminen, väkivalta sekä omaisuuteen kohdistuvat teot, kuten anastaminen ja vahingonteko ovat nekin tekoja, jotka ovat jo nykyisellään rangaistavia rikoslain mukaisesti, ja poliisi voi niihin sen vuoksi puuttua.

4. Muut huomiot

Kustannusten kasvun osalta *Poliisihallitus* katsoo, että jonkin verran työllistävää vaikutusta on ns. ylikriminalisoinnilla, mutta toisaalta mahdolliset rangaistussäännösten preventiiviset vaikutukset voivat hieman vähentää käsiteltäväksi tulevien rikosten määrää. Joka tapauksessa Poliisihallitus on arvioinut, ettei sille koidu yksin tästä esityksestä merkittäviä taloudellisia kustannuksia. *Helsingin käräjäoikeus* toistaa aiemman huomionsa siitä, että esityksen vaikutukset voivat lisätä tuomioistuinten työmäärää erityisesti pääkaupunkiseudulla.

Oikeusministeriö viittaa esityksen sivuihin 26-28. Vaikutusten osalta on katsottu, että tapausmäärien ja siten kustannusten mahdollista kasvua on vaikea arvioida, mutta kustannusten kasvua ei ole tämän esityksen osalta arvioitu erityisen merkittäväksi. Esityksessä on todettu, että tällä hallituskaudella on ankaroitettu rangaistuksia useilla muutoksilla ja näistä uudistuksista seuraa viranomaisille yhteisvaikutuksia, joiden laajuutta on haastavaa arvioida tyhjentävästi.